

Frederic Bastiat:

Fransız Devrimi ve Marjinalist Devrim Arasında

Thomas J. Dilorenzo

Ekonomi Profesörü, Avusturyan İktisatçı

Çeviren: Ünsal Çetin

liberal düşünce Yıl 20, Sayı 78, Bahar 2015, s. 145 - 154

Claude Frederic Bastiat, özel mülkiyeti, serbest piyasaları ve sınırlı hükümeti savunan bir Fransız ekonomist, yasama meclisi üyesi ve yazardır. Belki de, Bastiat'ın yazılarının temelini teşkil eden asıl mevzu, hükümet vatandaşların hayat, hürriyet ve mülkiyetini hırsızlık ve saldırıdan koruma işlevi ile sınırlandırıldığı müddetçe, serbest piyasanın tabii olarak bireyler arasında bir "iktisadî âhenk" kaynağı oluşudur. Bastiat'ya göre, hükümet cebri yalnızca, "adâletin her yerde hüküm sürmesi amacıyla, bireyin güvenliğini, hürriyet ve mülkiyet haklarını teminata almaya" hizmet ediyorsa meşrudur.¹

Bastiat, serbest piyasanın -Avusturya Okulu'nun başlıca mevzusu olan- planlara âhenk kazandırıcı işlevini vurguladı, çünkü tefekkürü Adam Smith'in yazılarının bir kısmı ve büyük Fransız serbest piyasa iktisatçıları Jean-Baptiste Say, François Quesnay, Destutt de Tracy, Charles Comte, (İrlanda'da doğan ve Fransa'ya göçen) Richard Cantillon tarafından etkilenmişti. Bu Fransız iktisatçılar, dinamik, rekabetçi bir süreç olarak piyasa, paranın serbest piyasa evrimi, sübjektif değer teorisi, azalan marjinal fayda ve marjinal getiriler yasaları, kaynak fiyatlamasının marjinal verimlilik yasası, ve özelde fiyat kontrollerinin ve genelde ise hükümetin iktisadî müdahaleciliğinin faydasızlığı gibi kavramları ilk olarak geliştirdiklerinden, modern Avusturya Okulu'nun habercileri arasındaydılar.

¹ Frederic Bastiat, "The Law," *Selected Essays on Political Economy* içinde, ed. George B. de Huszar, (Irvington-on-Hudson, N.Y.: Foundation for Economic Education, 1995), s. 52.

Bastiat'nın Entellektüel Arkaplanı

Bastiat on yaşında iken yetim kaldı ve baba tarafından büyük ebeveynlerince büyütüldü ve eğitildi. On yedi yaşında iken, ticaret sınırlamalarının neden olduğu kapanan antrepoları, azalan nüfusu ve artan fakirlik ile işsizliğin hepsini gözlemleyerek korumacılığın zararlarını doğrudan doğruya öğrendiği, Bayonne kasabasındaki aile ihracat işletmesinde çalışmak amacıyla okulu bıraktı.

Bastiat yirmi beş yaşında iken, büyükbabası öldüğünde, onu gelecek yirmi yıl boyunca beyefendi bir çiftçi ve bilgin hayatı yaşamaya muktedir kılan, Mugron'daki aile servetini miras edindi. Entellektüel arayışlarına yoğunlaşabilmek için, aile çiftliğini işletmek amacıyla insanları ücretle çalıştırdı. Doymak bilmez bir okuyucuydu ve arkadaşları ile hemen hemen bütün yazın türleri hakkında tartıştı ve müzakere etti. En yakın arkadaşı komşusu Felix Coudroy idi.

Coudroy ve Bastiat felsefe, tarih, politika, din, seyahat, şiir, politik iktisat, biyografi ve diğer konulardaki muazzam sayıda kitabı kendi çabalarıyla okudular... İşte bu sohbetlerde, Bastiat'nın fikirleri gelişti ve düşünceleri olgunlaştı.²

Coudroy başlangıçta bir Rousseau takipçisi idi ve, günümüzdeki Rousseau takipçilerinin çoğunluğu gibi, bir sosyalist idi. Fakat birebir konuşmayı binlerce insana hitap etmeye yeğlediğini dâima söyleyen Bastiat, Coudroy'u klâsik liberalizme döndürdü.

Bastiat'nın yayınlanan ilk makalesi 1834 Nisan'ında görüldü. Bu makale, Bordeaux, Le Havre ve Lyons tacirlerinin tarımsal ürünlere uygulanan tarifelerin kaldırılmasını, ama imalat sanayisinde uygulanan tarifelerin muhafazasını amaçlayan bir dilekçesine cevaptı. Bastiat tacirleri tarımsal ürünler hakkındaki meramlarından ötürü övdü, ama kendileri için korumacılık istemelerindeki riyakârlıkları için onları şiddetle suçladı. "Siz birkaç kişi için imtiyaz talep edersiniz" diye yazdı, hâlbuki "ben herkes için hürriyet talep ederim."³ Daha sonra, bütün tarifelerin neden tamamen kaldırılmaları gerektiğini izah etti.

Bastiat, "The Tax and the Wine" isimli, şarap üzerine bütün dâhilî vergilere karşı çıkan ikinci ve toprak vergileri ve bütün ticaret sınırlandırma şekillerine karşı çıkan üçüncü bir makale yazarak argümanlarını iktisadî özgürlük lehine keskinleştirmeye devam etti. Daha sonra, 1844 yazında, Fransa'daki en

2 Dean Russell, *Frederic Bastiat: Ideas on Influence* (Irvington-on-Hudson, N.Y.: Foundation for Economic Education, 1969), ss. 22-23.

3 *A.g.e.*, s. 24.

itibarlı iktisat mecmuası olan *Journal des Economistes*'e Fransız ve İngiliz tarifelerinin etkileri hakkında kendisinden talep edilmemiş bir metin gönderdi. Editörler makaleyi, "İngiliz ve Fransız Tarifelerinin Tesiri" adıyla, Ekim 1844 sayısında yayınladılar ve bu metin şüphe götürmez şekilde o vakte kadar, Avrupa'nın bütününde olmasa bile, Fransa'da zuhur eden, özelde serbest ticaret, genelde iktisadî hürriyet için en ikna edici argüman hâline geldi.

Bastiat, bu makalede öncelikle Avusturyacı gelenek öncesi iktisatçıların bilimsel birikimine dâir hâkimiyetini sergiledi, ve kendisini iktisadî fikirlerin parlak bir sentezcisi ve düzenleyicisi olarak kabul ettirdi. Hemen ardından, ulusal ve uluslararası ün kazandı, ve serbest ticaret savunucusu bir yoldaş olarak, 1850 itibariyle İngiltere'deki bütün ticaret sınırlandırmalarını kaldırma başarısını gösteren Britanya Tahıl Yasası Karşıtları Birliği'nin (Anti-Corn Law League) lideri Richard Cobden ile arkadaşlığa başladı. Bastiat Fransa'da, -Fransız Serbest Ticaret Derneği adıyla- kendisinin ölümünden on yıl sonra, 1860'da Fransa'daki ticaret engellerinin büyük kısmının ilga edilmesinde tesirli olan benzer bir organizasyonu örgütledi. Özellikle, Serbest Ticaret Derneği'nin gazetesi *Le Libre-Exchange*'in editörü olarak nüfuzunu yaymada başarılı idi.

Yirmi yıllık yoğun entellektüel hazırlığın ardından, Bastiat'dan makaleler yağmaya başladı, ve çok geçmeden günümüze kadar mevcut muhtemelen en iyi edebî serbest ticaret savunusu olan *Economic Sophisms* (İktisadî Safsatalar) isimli ilk kitabını oluşturdu.⁴ Hemen sonra, *Economic Harmonies* (İktisadî Âhenkler) isimli ikinci kitabı ile devam etti,⁵ ve makaleleri bütün Fransa'daki dergiler ve gazetelerde tekrar tekrar yayınlandı. 1846'da, Fransa Bilim Akademisi fahri üyeliğine seçildi ve eserleri derhal İngilizce, İspanyolca, İtalyanca ve Almanca'ya çevrildi. Çok geçmeden Belçika, İtalya, İsveç, Prusya ve Almanya'da serbest ticaret dernekleri neşet etmeye başladı, ve hepsi de Bastiat'ın Fransız Serbest Ticaret Derneği'ni esas alarak kurulmuşlardı.

Bastiat'ın Avusturya Okulu Fikirleri

Bastiat'ın Fransa'da iktisadî düşüncüyü şekillendirdiği sırada, Karl Marx *Das Kapital*'i yazıyordu, ve sosyalist "sınıf çatışması" -kapitalistlerin ekonomik kazançlarının mecburen işçilerin zararına gerçekleştiği- fikri popülerlik kazanıyordu. Bastiat'ın *Economic Harmonies*'i niçin bunun aksinin -insanoğlunun çıkarlarının, şayet bu çıkarlar hükümetin sorumluluklarını hırsızlar, katiller

4 Frederic Bastiat, *Economic Sophisms* (Irvington-on-Hudson, N.Y.: Foundation for Economic Education, 1966).

5 Frederic Bastiat, *Economic Harmonies* (Irvington-on-Hudson, N.Y.: Foundation for Economic Education, 1966).

ve devleti kendi vatandaşlarını soyma aracı olarak kullanma peşindeki özel çıkar gruplarını önlemeyle sınırlandırdığı hür bir toplumda yeşertilebilirse, esas itibariyle birbiriyle uyum içinde olduğunun- doğru olduğunu izah etti.

Sermaye Teorisi

Bastiat Avusturyacı sermaye teorisine, sermaye birikiminin nasıl olup da, emeğin marjinal verimliliğini ve, bunun sonucu olarak, mükâfatını yükselterek, *işçilerin* zenginleşmesi ile sonuçlandığını hünerli bir şekilde açıklayarak katkıda bulundu. Bastiat sermaye birikiminin ayrıca, aynı zamanda reel ücretleri de yükselten, daha ucuz ve daha iyi kalitedeki tüketici malları ile sonuçlandığını yazdı. Ayrıca sermaye daha bollaştıkça, fâizinin nasıl düştüğünü de izah etti.

Bu suretle, kapitalistlerin ve işgücünün çıkarları gerçekten de âhenklidir, ve sermaye piyasalarına hükümet müdahaleleri sermaye sahiplerine ilâveten işçileri de fakirleştirir. Bastiat aynı zamanda, niçin bir serbest piyasada, onu diğerlerini yani tüketicileri de istifade ettiren bir şekilde kullanmadıkça, hiç kimsenin sermaye biriktirmeyeceğini de açıkladı. Gerçekte, diye yazdı Bastiat, sermaye dâima ona sahip olmayan insanların arzularını tatmin etmek amacıyla kullanılır. Kendi seleflerinin çoğu ile keskin bir tezat oluşturacak şekilde, Bastiat “ekonominin tüketicinin bakış açısından mütalaa edilmesi gerektiğine... Bütün ekonomik fenomenlerin... tüketiciye getirdikleri fayda ve zararlar bakımından tenkit edilmek zorunda” olduğuna inandı.⁶ Mises bu noktayı *Human Action* (İnsan Davranışı) isimli eserinde, her ne kadar bankacılar günlük kararlarıyla sermaye tahsisatını “kontrol” ediyor görünseler de, iktisadî geminin “kaptanlar”ının tüketiciler olduğunu, çünkü başarılı işletmelerin hizmet ettiği tercihlerin tüketicinin tercihleri olduğunu not ettiğinden tekrarlardı.

Sübjektif Maliyet

Bastiat'nın sübjektif değer teorisine en büyük katkısı bu teoriyi, “What is Seen and What is Not Seen” (Görünen ve Görünmeyen) isimli makalesinde, ihtimamlı bir surette uygulama tarzı idi.⁷ Bu makalede, Bastiat, hükümet tarafından yapılan kaynak dağılımının görünmeyen fırsat maliyetine amansızca odaklanarak, hükümetin iş ve zenginlik yaratabileceği şeklindeki ilk Keynesyen sanıyı yıktı. *Economics in One Lesson*'ın (Tek Derste İktisat) ilk bölümünde Henry Hazlitt yazdı ki;

⁶ Russell, *Ideas and Influence*, s. 32.

⁷ Bastiat, “What is Seen and What is Not Seen,” *Selected Essays* içinde, ss. 1-50.

Mevcut argümanımın kendisine dayalı olduğu açıklayıcı çerçeve nevine gelince, en çok Frederic Bastiat'ın "Görünen ve Görünmeyen" isimli makalesine borçluyum. Mevcut çalışmam aslında Bastiat'ın broşüründe bulunan yaklaşımın modernizasyonu, genişletilmesi ve genelleştirilmesi olarak kabul edilebilir.⁸

İnsan Eylemi Bilimi

Bastiat'ın ekonomiyi bir entellektüel çaba olarak tarif etme şekli hemen hemen modern Avusturyacıların insan eylemi bilimi veya praksiyoloji diye etiketledikleri şeye özdeştir. Bastiat *Harmonies*'inde yazdı ki;

Politik iktisadın konusu... karşılaştırma, yargılama, seçme ve eylemde bulunma yeteneğine sahip İNSANDIR... Bu, bir diğeri için çalışma, çabalarını nakletme ve zaman ve uzay aracılığıyla hizmetlerini mübadele etme melekesi... tamı tamına Ekonomi Bilimi'ni teşkil eden şeydir.⁹

Çağdaş Avusturyacılar gibi, Bastiat da iktisadı piyasa iştirakçilerinin isteklerinin "tartılamayacağı veya ölçülemeyeceği... Mübadelenin değeri belirlemek için zarurî olduğu," bir "Mübadele Teorisi" olarak mütalaa etti.¹⁰ Böylelikle, çağdaş Avusturyacılar göre olduğu gibi, Bastiat'ya göre de değer sübjektiftir ve insanların şeylere nasıl değer biçtiklerini bilmenin yegâne yolu, piyasa mübadelelerinde açığa vurulmuş suretiyle gösterilen tercihleri sayesinde mümkündür. Gönüllü mübadele, bu nedenle, mecburen karşılıklı olarak faydalıdır. Bu, iktisadî teori tarihindeki önemli bir teorik yenilikti, zira Britanyalı iktisatçıların çoğunluğu -değerin yalnızca fiziksel nesnelere üretilmesi tarafından belirlendiğine dâir yanlış yönlendirilmiş bir fikir olan- "fiziksel safsata"ya yenik düşmüşlerdi.

Murray Rothbard işaret etti ki, değerın gönüllü mübadele tarafından tayin edildiğini anlamak, "Bastiat ve Fransız Okulu'nu serbest piyasanın ekonominin akıcı ve âhenkli bir düzenlenmesini yönlendirdiği yolları vurgulamaya yöneltti."¹¹Rothbard'ın kendisi, bir yüzyıl sonra modern refah ekonomisinin yıkıcı eleştirisinde, Bastiat'ın sübjektivist mübadele teorisini çok daha bütünlüklü bir şekilde geliştirdi.

Bastiat'ın eserindeki diğeri bir Rothbardçı mevzu (veya Rothbard'ın eserindeki bir Bastiat mevzusu) toprak rantı ile ilgilidir. Bastiat'ın zamanında, sosyalistler hiç kimsenin toprak rantına hak kazanmadığını çünkü, son tahlilde, toprağı yaratanın şimdiki arazi sahipleri değil ama Tanrı olduğu argümanını ileri sürdüler. Bastiat'ın cevabı toprak rantının gerçekten de meşru

8 Henry Hazlitt, *Economics in One Lesson* (New York: Harper and Brothers, 1946), s. 1.

9 Bastiat, *Economic Harmonies*, s. 35.

10 *A.g.e.*, s. 36.

11 Murray N. Rothbard, *Classical Economics*, cilt 2, *An Austrian Perspective on the History of Economic Thought* (Cheltenham, U.K.: Edward Elgar, 1995), s. 446.

olduğu, çünkü toprak sahiplerinin toprağı temizleyerek, sulayarak ve tarım için elverişli hâle getirerek değerli bir hizmeti icra etmekte oldukları şekildedeydi. Eğer bütün bu yatırım maliyetleri sermayeye katılırsa, Bastiat açıkladı ki, şu hâlde açıktır ki, toprak sahipleri son tahlilde toprak rantı ile fevkalâde bir gelir kazanmıyorlar, fakat değerli bir kamu hizmeti sağlıyorlardı. Murray Rothbard daha sonra bu fikri, mülkiyet haklarını tesis etmenin uygun bir aracı olarak “ev ve müştêmilâti” (homesteading) savunusunda daha tam bir şekilde geliştirecekti.

Hükümet Yağması

Gönüllü ticaretin tabiatında mevcut âhengi tespit ediyor iken, Bastiat ayrıca hükümetçe yapılan kaynak dağılımının nasıl olup da mecburen serbest piyasanın doğal âhengine muhasım ve yıkıcı olduğunu da açıkladı. Hükümet kendi başına hiçbir zenginliği üretmediğinden, mecburen bazılarında alıp diğerlerine verecektir -Paul’un ödemesi için Peter’i soymak, Bastiat’ın tasvir ettiği gibi, hükümetin esasıdır. Dahası, özel çıkar grupları, devlet kalkanı aracılığıyla diğer insanların parasından gittikte daha çok istedikçe, üretici faaliyetten ziyade politika ile meşgul olarak, serbest piyasanın verimli kabiliyetlerinin altını oymaktadırlar. “Devlet,” diye yazdı Bastiat, “herkesin onu kullanarak başkalarının zararına yaşamaya çalıştığı hayâlî büyük bir varlıktır.”¹²

Bastiat belki de, en çok politik ekonomi alanındaki çalışmasıyla tanınır, -saf iktisadî teoriye karşıt olarak- ekonomi ve devlet arasındaki karşılıklı tesirin incelenmesi. Devletin nasıl işlediğini anlamaya çalıştı -hangi müşevvikler onu yönlendirir- ve kendi zamanına kadar bunu yapmayı başaran herhangi birisi kadar iyiydi. Burada Bastiat’ın politik ekonomi hakkındaki fikirlerinin derinlikli bir tartışması için yerimiz yok, ama birkaç örnek kâfi gelecektir. Bastiat’ya göre, devlet gerekliydi, fakat sadece kendi “aslî” işlevleri ile tahdit edilmiş ise. “Yasalar belirli bir dereceye kadar saygı görmedikçe hiçbir toplumun var olamayacağı”na, ama aynı zamanda bunun yalnızca yasaların kendileri hürmete lâiyk ise vuku bulacağına inandı.¹³

Dahası, bir yasa için ahlâkî haklı çıkarma asla bir çoğunluk oyuna dayanırlamaz, çünkü “hiçbir bireyin diğer bireyi köleleştirmeye hakkı olmadığından, mümkündür ki, bireylerden mürekkep hiçbir grup bu tür bir hakka sahip

¹² Bastiat, *Selected Essays*, s. 114.

¹³ Russell, *Ideas and Influence*, s. 5.

değildir.”¹⁴ Bu nedenle, çoğunlukçu demokrasi aracılığıyla yapılan bütün gelir dağılımları “yasal yağma” ve, tanım gereği, gayriahlâkîdir.

“Eğer sınırlardan mallar geçmezse, ordular geçecektir” şiarı sık sık Bastiat’ya isnat edilir, çünkü serbest ticaretin refaha ilâveten barış için de muhtemelen en güvenilir yol olduğu iddiasını çok kuvvetli bir şekilde savundu. Tarih boyunca, tarifelerin savaşın başlıca nedeni olduğunu anlamıştı. Korumacılık, son tahlilde, hükümetler tarafından, düşmanlarının savaş zamanında (deniz ablukaları ile) vermeye teşebbüs ettikleri aynı tür zararları, barış döneminde kendi vatandaşlarına verme girişimleridir.

Rekabetçi Keşif

Bastiat, serbest piyasa rekabetinin, bireylerin ekonomik gayelerine ulaşmak amacıyla planlarını düzenlemeye çabaladıkları, Hayekyen bir ifadeyi kullanırsak, “dinamik bir keşif süreci” olduğunu kavradı. Bütün hükümet müdahalesi şekilleri bu sürece mâni olur ve onu tahrif eder, çünkü bir yasa ya da yönetmelik bir kere çıkartılırsa,

İnsanlar artık tartışmaya, mukayese etmeye, geleceği planlamaya ihtiyaç duymazlar; yasa bunların hepsini onlar adına yapar. Zekâ insanlar için faydasız bir destek/vasıta olur; insan olmaya son verirler; kişiliklerini, hürriyetlerini, mülkiyetlerini kaybederler.¹⁵

Sahte Diğergamlık

Bastiat ayrıca, devlet kalkanı aracılığıyla toplumun diğer masum üyelerinin servetini yağma ederek, şu ya da bu kişiye veya gruba yardım etmeyi mütemadiyen teklif eden sosyalistlerin sahte “hayırseverlik”lerinin altında neyin yattığını da gördü. Bu tür bütün tertipler “yasal yağmaya, organize adâletsizliğe” dayalıdır.¹⁶

Bugünün yeni (neo) muhafazakârları gibi, on dokuzuncu yüzyıl sosyalistleri de, onların kardeşliğe, topluma ve cemiyete karşı olduklarını ima ederek, klâsik liberalleri “bireyci” adıyla damgaladılar. Fakat, Bastiat’ın dirayetle işaret ettiği gibi, kendisi (diğer klâsik liberaller gibi) sadece zoraki birliklere karşıydı ve hakikî, gönüllü cemiyet ve toplulukların savunucusu idi. “[H]er seferinde, biz hükümetçe yapılan şeye karşı çıkarız, sosyalistler ise [yanlışlıkla] bizim tümüyle onun yapılışına karşı çıktığımız sonucuna varırlar.”¹⁷

¹⁴ A.g.e.

¹⁵ A.g.e., s. 11.

¹⁶ A.g.e.

¹⁷ A.g.e., s. 12. Ayrıca bkz. Bastiat’ın makalesi, “Justice and Fraternity,” *Selected Essays* içinde, ss. 116-39.

Doğal Haklar ve Mübadele Hürriyeti

Bastiat, aynı zamanda, on yedinci ve on sekizinci yüzyılın doğal haklar teorisyenleri ile serbest piyasa savunularını yalnızca faydacı argümanlardan ziyade doğal haklara dayandıran modern Avusturya Okulu'nun bazı üyeleri arasında bir bağlantı olarak da görülebilir.¹⁸ Bu modern Avusturyacıların en dikkate değerisi Murray Rothbard idi. Bastiat'ya göre, kolektivizm (yasal hırsızlığa dayalı olduğundan) bütün şekilleriyle hem ahlâkî bakımdan şiddetle eleştirilmeye lâyık hem de insan çıkarlarının, serbest piyasalar ve özel mülkiyet tarafından kolaylaştırılan, doğal âhengine bir engeldi.

Bastiat, kolektivizmin sadece yasal yağmayı meydana getirmekle kalmadığına; ayrıca özel mülkiyetin, hür bir varlık olarak tabiatı gereği kendi şahsî çıkarına göre (sübjektif) ihtiyaçlarını tatmin etmek amacıyla hareket eden, insanın doğasını tamamlamak için elzem olduğuna da inandı. Özel mülkiyet hakkına itiraz etmek, hırsızlık ve köleliğin ahlâken “doğru” olduğunu iddia etmek olurdu. Bu yüzden, özel mülkiyetin korunması hükümetin (yegâne olmasa da) öncelikli işlevidir. Politikacı “ondan önce mevcut olduklarından dolayı, kişiliğimiz ve mülkiyetimiz üzerinde hiçbir yetkiye sahip değildir ve onun görevi kişilik ve mülkiyetimizi garantilerle çevrelemektir.”¹⁹

Bastiat günümüze kadar üretilen en güçlü serbest ticaret savunusu eserini yazdı. Onun iddiası çok sayıda iktisadî kavrama dayalıydı, ama serbest ticaret için olanı gerçekten de aşağıdaki ifadeye tekabül eder;

Serbest ticaret hiçbir vakit bir gümrük vergisi meselesi olmamıştır, fakat bir hak, adâlet, kamu düzeni ve mülkiyet meselesidir. Çünkü, kendisini hangi şekil altında gösterirse göstere, [hükümetçe ihdas edilen] imtiyaz mülkiyet haklarının inkârını veya hakir görülüşünü ima eder.

Ve “mülkiyet hakkı, bir kez olsun bir şekilde zayıflatılırsa, çok geçmeden binbir farklı şekilde saldırıya uğrar.”²⁰

Economic Sophisms'de Bastiat, gönüllü ticaretin karşılıklı avantajları, karşılaştırmalı üstünlük yasası, rekabetin tüketiciye ilâveten üreticiye faydaları ve ticaret engelleri ile savaş arasındaki tarihî bağ gibi iktisadî mefhumları kullanan, o zamana kadar inşa edilen en bütünlüklü serbest ticaret savunusunu bir üstada yakışır şekilde ihdas etti. Serbest ticaret şu anlama gelir, diye açıkladı Bastiat;

¹⁸ Hayek, kendi özgürlük savunusu büyük ölçüde amaca erişmek için başvurulan çareye (özgürlük bilginin toplumda etkin kullanımını geliştirir mi?) ve faydacılığa (bir “tarafsız yargıç” tarafından belirlendiği şekliyle, “sosyal” faydalar “sosyal” maliyetleri aşıyor mu?) dayalı olduğundan, Amerikan (ya da İsveç) refah devletini belirleyen hükümet müdahalelerinin neredeyse tamamını onayladı. Bu, Rothbard ve Bastiat gibi, doğal haklara dayanan teorisyenlerin asla yapmayacakları bir şeydi.

¹⁹ Bastiat, “Property and Law,” *Selected Essays* içinde, ss. 97-115.

²⁰ *A.g.e.*, s. 111.

Mal ve hizmetlerin daha düşük fiyatlarda bolluğu; daha yüksek reel ücretlerde daha çok insan için daha çok iş; üreticiler için daha fazla kâr; çiftçiler için daha yüksek bir yaşam seviyesi; mutad veya daha düşük seviyelerdeki vergiler şeklinde devlete daha fazla gelir; sermaye, emek ve doğal kaynakların en verimli kullanımı; öncelikle tarifeler, tekeller ve piyasanın diğer yasal tahrifleri gibi ekonomik adâletsizliklere dayalı... “sınıf çatışması”nın sonu; kolonyalizmin “inti-har politikası”nın sonu; bir ulusal politika olarak savaşın ilgası; ve bütün insanlar için mümkün olan en iyi eğitim, iskân ve tıbbî bakım.²¹

Bastiat, en ünlüsü “Mumcuların Dilekçesi” olan, hiciv ve meselleri kullanarak bütün bu iktisadî ilkeleri ve sonuçları açıklamada bir deha idi. Bu dilekçe “arasından güneş ışığının evlere girebildiği bütün pencere, çatı pencerelerinin ve diğer delik, boşluk ve çatlakların kapatılmasının” emredilmesini “rica” ediyordu. “Bu serbest güneş ışığı biz mükâfata lâyık mum imalatçıları-nın işlerine zarar vermektedir.”

Bastiat’ın en anılmaya değer hicivlerinden bir diğeri “ticaret dengesi”nin mecburen arzu edilir olduğu şeklindeki korumacı argümanı yıkışıdır. Bir Fransız tacirin 50.000-\$ değerinde malı A.B.D’ye gönderdiği, onları 17.000-\$ kâr ederek sattığı ve, daha sonra Fransa’ya ithal ettiği, 67.000-\$ değerinde Birleşik Devletler pamuğunu satın aldığı söylenmektedir. Fransa, bu nedenle, ihraç ettiğinden daha çok ithal ettiği için, “mahzurlu” bir ticaret dengesinden “muzdarip olmuştur.” Daha “lehte” bir durum, diye alay ederek yazdı Bastiat, tacirin Birleşik Devletler’de ikinci işlemi yaptığı fakat, limanı terk ediyor iken, geminin bir fırtına tarafından batırıldığı bir durum olabilirdi. Fransız limanındaki gümrük dairesi, böylelikle, hayli “lehte” bir ticaret dengesi yaratarak, ithalattan daha çok ihracat kaydı yapmış olabilirdi. Fakat fırtınalar güvene lâyık olmadıklarından, diye muhakeme etti Bastiat, “en iyi” politika, hükümetin bütün tacirlerin mallarını, Fransız limanlarını terk ettikten sonra, denize atırması ve bu suretle “lehte bir ticaret dengesi”ni garanti altına almasıdır! Henry Hazlitt’i, ölümünden bir yüzyıl sonra, Bastiat’ın kaldığı yerden devam etmeye sevk etmiş olması gereken şey, bu tür bir edebî deha sergilemesidir.

Bastiat’ın Avusturya Okuluna Entellektüel Mirası

Bastiat’ın eseri Say, Cantillon, de Tracy, Comte, Turgot ve Quesnay gibi öncü Avusturyacı iktisatçıların fikirleri ile Carl Menger ve öğrencilerinin Avusturyacı geleneği arasında entellektüel bir köprü teşkil eder. Bastiat, aynı zamanda, genel iktisadî eğitimin -bilhassa devlet ve onun entellektüel savunmacılarınca yaratılan sayısız mit ve hurafeyi darmadağın eden iktisadî eğitim türünün- iktisatçıların (görevi değilse de) aslî bir işlevi olduğuna ina-

²¹ Russell, *Ideas and Influence*, s. 42.

nan Avusturyacılar için örnek bir bilim adamı idi. Mises bu bakımdan, diğer Avusturyacı iktisatçılar Henry Hazlitt ve Murray Rothbard gibi, muhteşem bir rol örneği idi. Mises'in söylediği gibi, bu ilk iktisatçılar “kendilerini ekonominin sorunlarının incelenmesine adadılar” ve “dersler vererek ve kitaplar yazarak kendi yurttaşlarına tefekkürlerinin sonuçlarını aktarmaya hevesliydiler. Onlar sağlam/sağlıklı politikaların hâkim olması amacıyla kamuoyunu etkilemeye çalıştılar.”²²

Günümüze kadar, Bastiat'nın eserinin değeri olması gerektiği kadar bilinmedi çünkü, Murray Rothbard'ın açıkladığı gibi, iktisadî hürriyetin şimdiki sert münekkittleri “gayretle ve insicamlı surette laissez-faire yanlısı birisinin, mümkündür ki, önemli bir bilgin ve iktisadî teorisyen olabileceğine inanamayı zor bulurlar.”²³ Bazı çağdaş Avusturyacı ekonomistlerin dahi, iktisadî fikirleri -bilhassa iktisadî politika fikirlerini- halka iletme fiilinin her nasılsa “iktisat bilimi”nin bir icracısı için değersiz olduğuna inanır görünmesi tuhafıdır. Zira, en saldırgan ve parlak şekilde Murray Rothbard tarafından ileriye taşınan bu bilim adamı modeli, tam olarak Mises'in kendisinin tamamen büyük Fransız Avusturyacı ekonomist Frederic Bastiat'nın geleneğinden benimsemiştiği şeydir.

Seçilen Okumalar

- Bastiat, Frederic. 1995. *Selected Essays on Political Economy*. Ed. George B. de Huszar, Irvington-on-Hudson, N.Y.: Foundation for Economic Education.
- . 1966. *Economic Sophisms*. Irvington-on-Hudson, N.Y.: Foundation for Economic Education.
- . 1966. *Economic Harmonies*. Irvington-on-Hudson, N.Y.: Foundation for Economic Education.
- Hazlitt, Henry. 1946. *Economics in One Lesson*. New York: Harper and Brothers.
- Mises, Ludwig von. 1963. *Human Action: A Treatise on Economics*. 3rd rev. ed. Chicago: Henry Regnery.
- Rothbard, Murray. 1995. *Classical Economics*. Cilt 2. *An Austrian Perspective on the History of Economic Thought*. Cheltenham, U.K.: Edward Elgar.
- Russell, Dean. 1969. *Frederic Bastiat: Ideas and Influence*. Irvington-on-Hudson, N.Y.: Foundation for Economic Education.

22 Ludwig von Mises, *Human Action: A Treatise on Economics*, 3'üncü revize basım. (Chicago: Henry Regnery, 1963), s. 869.

23 Rothbard, *Classical Economics*, s. 449.